

POLITICKÁ GEOGRAFIE

7. přednáška: Volby (verze na web)

Volby

- Definice:

... ustavení orgánu určitého společenství lidí cestou hlasování stanovené většiny k volbě oprávněných subjektů

Volby

- Nejčastější způsob výběru vhodných osob do rozhodovacích a řídicích orgánů států
 - ▣ Tradičně způsob obsazování **parlamentů, hlav státu v republikách a orgánů místní samosprávy**, spíše výjimečně vlád, soudních orgánů nebo panovníků
- Jejich prostřednictvím obyvatelstvo státu realizuje svoji svrchovanost / kontrolu nad rozhodovacími a řídicími orgány států a dociluje toho, aby tyto orgány „prosazovaly cíle členů společnosti“
- V praxi volby „transformují“ vůli obyvatel užitím rozdílného volebního práva nebo volebního systému

... existují ale i jiné způsoby ustavování

- V závislosti na typu funkce nebo orgánu jsou v demokraciích plně akceptovatelné i:
 - **Jmenování**
 - **Zdědění** (poměrně neobvyklé)
 - **Určení losem** (pokud je při použití jiné metody situace bezvýchodná – např. rovnost hlasů při volbě – nebo se záměrně svěřuje rozhodnutí náhodě – losování předsedů ve volebních komisích)
 - **Vítězství v konkurzu**
 - ... a další

Volby se rozlišují podle různých kritérií

podle „bezprostřednosti“ volby:

- **Přímé volby** – voliči dávají hlas bezprostředně kandidátům a rozhodují tak o jejich zvolení (typické pro volbu parlamentů, u dvoukomorových parlamentů zejména jejich dolní komory)
- **Nepřímé volby** – charakteristické je to, že otázku volby neřeší přímo občané, ale následně osoby, kterým dali svůj hlas – volitelé (např. volby prezidenta USA), poslanci (např. prezident ČR)

Volby se rozlišují podle různých kritérií

podle územního rozsahu:

- **všeobecné** – volí se např. celý zákonodárny sbor (u nás např. Poslanecká sněmovna)
- **dílčí** – volí se jen část zákonodárneho sboru (u sborů, které se v pravidelných intervalech obměňují – např. v ČR Senát – senátoři se volí na 6 let, každé 2 roky se obměňuje třetina členů)
- **doplňovací** – volí se jen na uvolněná místa (např. rezignace nebo úmrtí poslance), případně na místa nově vytvořená (např. v roce 1924 proběhly doplňovací volby do československého parlamentu (zvoleného v roce 1920) na Podkarpatské Rusi – na tomto území se na rozdíl od zbytku státu v roce 1920 nevolilo)

Volby se rozlišují podle různých kritérií

podle periodicity:

- **řádné** – volí se po uplynutí funkčního období voleného orgánu, tj. v dříve předpokládaném termínu
- **mimořádné** – volí se dříve, než skončilo řádné funkční období voleného orgánu – např. po rozpuštění parlamentu, úmrtí nebo rezignaci volené osoby apod.

Volební právo a volební systém

□ Volební právo:

... kdo má právo se účastnit voleb

□ Volební systém:

...jakým způsobem se volby realizují a jak jsou „přepočítávány“ hlasy

Volební právo:

- všeobecné X omezené (některé skupiny obyvatel nemají právo účastnit se voleb – např. ženy)
 - rovné X nerovné (voliči nemají stejný počet hlasů, resp. jejich hlasy nemají stejnou „hodnotu“)
 - tajné X veřejné (voliči deklarují veřejně, koho volí – např. zvednutím ruky, prohlášením, podpisem, apod.)
 - povinné X dobrovolné
- V demokraciích je obvyklé všeobecné, rovné a tajné hlasování

Volební systém

Volební systém je ***způsob, jakým jsou přidělovány kandidátům mandáty s ohledem na výsledek hlasování ve volbách***

- Většinové volební systémy
- Volební systém poměrného zastoupení
- Smíšené volební systémy

Většinový volební systém

- Vývojově starší typ, do konce 19. století jediný používaný volební systém

VOTE FOR ONE CANDIDATE ONLY		
1	COTTIER Barbara Elizabeth Cottier, 11 Twines Close, Sparkford, Yeovil, Somerset. BA22 7JW Conservative Party Candidate.	
2	GRAHAM Leona Alice-Mae Graham, The Coach House, Hornblotton House, Hornblotton, Nr. Shepton Mallet, Somerset. BA4 6SB Green Party	
3	MAYER Theodor Mayer, Forty Acres Farm, South Barrow, Yeovil, Somerset. BA22 7LE Independent.	
4	WINCHILSEA Shirley Winchilsea, South Cadbury House, Nr. Yeovil, Somerset. BA22 7HA Liberal Democrat.	

Hlasovací lístek: Spojené království

Většinový volební systém

- Území se rozdělí na tolik volebních obvodů, kolik má být obsazeno míst
- V každém volebním obvodu se volí jen 1 kandidát

VOTE FOR ONE CANDIDATE ONLY		
1	COTTIER Barbara Elizabeth Cottier, 11 Twines Close, Sparkford, Yeovil, Somerset. BA22 7JW Conservative Party Candidate.	
2	GRAHAM Leona Alice-Mae Graham, The Coach House, Hornblotton House, Hornblotton, Nr. Shepton Mallet, Somerset. BA4 6SB Green Party	
3	MAYER Theodor Mayer, Forty Acres Farm, South Barrow, Yeovil, Somerset. BA22 7LE Independent.	
4	WINCHILSEA Shirley Winchilsea, South Cadbury House, Nr. Yeovil, Somerset. BA22 7HA Liberal Democrat.	

Hlasovací lístek: Spojené království

Většinový volební systém

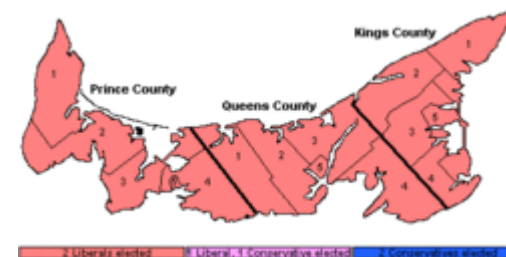
- Dává reálnou šanci na úspěch jen těm největším stranám, napomáhá k vytvoření systému dvou stran střídajících se u moci (viz např. USA, Británie)
- Výhody:
 - ▣ Volí se jednotlivci, voliči „znají svého poslance“
 - ▣ Zvolené parlamenty mívají jednodušší stranickou strukturu, snáze se sestavuje vláda
- Nevýhody:
 - ▣ Hlasy odevzdané pro jiného kandidáta, než který zvítězil, nemají žádný vliv na složení voleného tělesa, propadají
 - ▣ Menšinové politické proudy nemohou dostat zastoupení (v žádném obvodu nemají většinu)

Varianty:

- **Systém relativní většiny**
 - ▣ Ke zvolení stačí relativní většina hlasů, rozhodne se v prvním kole hlasování („vítěz bere vše“, např. USA, Británie)
- **Systém absolutní většiny**
 - ▣ Ke zvolení je potřebná více než polovina hlasů, pokud ji v prvním kole nikdo nezíská, rozhoduje se v druhém kole voleb mezi nejúspěšnějšími kandidáty kola prvního (např. Senát PČR)
- **Systém kvalifikované většiny**
 - ▣ Zcela výjimečný – ke zvolení se vyžaduje více než 50 % hlasů (např. italský Senát – do roku 1993 se vyžadovalo ke zvolení za senátora 65 % hlasů v jednomandátovém volebním obvodě)
- **Systém alternativního hlasu – viz dále**

Past většinového volebního systému

- vůle voličů může být v extrémních případech zcela deformována

- příklad:

volby parlamentu na Ostrově prince Edwarda v roce 1935:

strana	podíl hlasů (%)	počet mandátů
Liberal Party	58,0	30
Conservative Party	42,0	0

System alternativního hlasu

- Použit poprvé v Austrálii, proto též „**australský volební systém**“
- Volič může vedle svého jednoho hlasu označit i další kandidáty v pořadí, v jakém by preferoval jejich zvolení. Pokud první preference voličů nevedou u žádného kandidáta k zisku absolutní většiny, postupným vyřazováním kandidátů s nejmenším počtem prvních, druhých atd. preferencí a přidělování jejich hlasů kandidátům s druhou, třetí atd. preferencí je nakonec určen jeden kandidát, který získá potřebnou nadpoloviční většinu voličů
- Postupné přerozdělování hlasů – viz následující strany

Australie

RYAN, Qld 87,634 enrolled, 77,717 (88.7%) voted

Suburban Brisbane: Chapel Hill, Indooroopilly, Oxley, The Gap

17 March 2001, following the resignation of Hon John Moore

1998 two-party majority: Liberal over ALP 09.5

Leonie Short	ALP	29,173	38.7	(+08.4)
Warren Stagg		440	00.6	
Terry Hyland		822	01.1	
Jody Moore		1,351	01.8	
Andrew Hassall	CTA	955	01.3	
Mike Stasse	Grn	4,608	06.1	(+02.3)
Bob Tucker	Lib	32,571	43.2	(-07.2)
Nigel Freemarijuana		1,685	02.2	
Lyn Dengate	AD	3,808	05.0	(-03.0)

2,304 (03.0%) informal 75,413

Austrálie

2nd count: Stagg's 440 votes distributed

Short	52 (11.8)	29,225	38.7
Hyland	240 (54.5)	1,062	01.4
Moore	37 (08.4)	1,388	01.8
Hassall	8 (01.8)	963	01.3
Stasse	35 (07.9)	4,643	06.2
Tucker	39 (08.9)	32,610	43.2
Freemarijuana	16 (03.6)	1,701	02.3
Dengate	13 (02.9)	3,821	05.1
>	440	75,413	

Australie

3rd count: Hassall's 963 votes distributed

Short	123 (12.8)	29,345	38.9
Hyland	104 (10.8)	1,166	01.5
Moore	50 (05.2)	1,438	01.9
Stasse	86 (08.9)	4,729	06.3
Tucker	457 (47.5)	33,067	43.8
Freemarijuana	15 (01.6)	1,716	02.3
Dengate	128 (13.3)	3,949	05.2
>	963	75,413	

Austrálie

4th count: Hyland's 1,166 votes distributed

Short	126 (10.8)	29,474	39.1
Moore	627 (53.8)	2,065	02.7
Stasse	102 (08.7)	4,831	06.4
Tucker	197 (16.9)	33,264	44.1
Freemarijuana	31 (02.7)	1,747	02.3
Dengate	83 (07.1)	4,032	05.3

> 1,166 75,413

Austrálie

5th count: Freemarijuana's 1,747 votes distributed

Short	434 (24.8)	29,908	39.7
Moore	340 (19.5)	2,405	03.2
Stasse	596 (34.1)	5,427	07.2
Tucker	199 (11.4)	33,463	44.4
Dengate	178 (10.2)	4,210	05.6
>	1,747	75,413	

Australie

6th count: Moore's 2,405 votes distributed

Short	515 (21.4)	30,423	40.3
Stasse	1,038 (43.2)	6,465	08.6
Tucker	469 (19.5)	33,932	45.0
Dengate	383 (15.9)	4,593	06.1

>	2,405	75,413	
---	-------	--------	--

Australie

7th count: Dengate's 4,593 votes distributed

Short	1,230 (26.8)	31,653	42.0
Stasse	2,440 (53.1)	8,905	11.8
Tucker	923 (20.1)	34,855	46.2
>	4,593	75,413	

8th count: Stasse's 8,905 votes distributed

SHORT	6,181 (69.4)	37,834	50.2
Tucker	2,724 (30.6)	37,579	49.8
>	8,905	75,413	00.2 09.7 to ALP

System poměrného zastoupení (proporcionální)

- Mohl se vytvořit až po vzniku systému politických stran (v 19. století)

DRŽAVNO IZBORNO POVJERENSTVO REPUBLIKE HRVATSKE
GLASAČKI LISTIĆ
ZA IZBOR ZASTUPNIKA U ZASTUPNIČKI DOM HRVATSKOGA DRŽAVNOG SABORA
NA KOJEM SE GLASUJE ZA JEDNU OD LISTA I. IZBORNE JEDNICE

1. DEMOKRATSKA PRIGORSKO-ZAGREBAČKA STRANKA - DPS ZAGORSKA DEMOKRATSKA STRANKA - ZDS STANKO BELINA	16. HRVATSKA STRANKA UMROVLJENIKA - HSU Mr. ZDRAVKO MRŠIĆ
2. DOMOVINSKA GRAĐANSKA STRANKA - DGS DRAGO MINTAS	17. HRVATSKA STRANKA ZELENIH - HSZ ZLATKO SVIBEN, dipl. ing.
3. HRVATSKA ČISTA STRANKA PRAVA - HČSP IVAN GABELICA	18. HRVATSKI DALMATINSKI DOM - HDD ANDRO FJOROVIĆ
4. HRVATSKA DEMOKRATSKA STRANKA - HDS RENE HOLLÓŠ, akad. kipar - slikar	19. HRVATSKI NEZAVISNI DEMOKRATI - HND Dr. sc. DAMIR BURKOVIĆ
5. HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA - HDZ Dr. MATE GRANIĆ	20. HRVATSKI OBRANBENI RED - HOR ZVONIMIR TRUSIĆ
6. HRVATSKA GRAĐANSKO SELJAČKA STRANKA - HGSS Dr. TIHOMIL RAĐA	21. HRVATSKI REPUBLIKANCI - HR SLAVKO DEGORIĆUJA
7. HRVATSKA KRŠĆANSKA DEMOKRATSKA STRANKA - HKDS KRŠĆANSKI DEMOKRATI MEDMURJA - KDM IVAN KEGLEVIĆ, dipl. ing.	22. KRŠĆANSKA SOCIJALNA UNIJA - KSU NIKŠA SENTIĆ
8. HRVATSKA PROLJEĆA - HP Dr. GORAN DODIG	23. NACIONALNA DEMOKRATSKA STRANKA - NDS NIKOLA ŠTEDUL
9. HRVATSKA PUČKA STRANKA TOMISLAV MERČEP, ing.	24. NEOVISNA LISTA ALOJZUJA BILIĆ
10. HRVATSKA REPUBLIKANSKA ZAJENICA - HRZ Dr. sc. KARLO IVAN LEO KORSKY	25. NEOVISNA LISTA Mr. sc. dr. ĐULA RIŠINOVIĆ-SUNARA
11. HRVATSKA SELJAČKA NARODNA STRANKA - HSNZ MLADEN PAVKOVIĆ	26. NEOVISNA LISTA DUBRAVKO TOMLIJANOVIĆ
12. HRVATSKA SELJAČKA STRANKA - HSS LIBERALNA STRANKA - LS HRVATSKA NARODNA STRANKA - HNS AKCIJA SOCIJALDEMOKRATA HRVATSKE - ASH VLADO GOTOVAC	27. NEOVISNA LISTA VLADIMIR VESELICA
13. HRVATSKA STRANKA NARAVNOG ZAKONA - HSNZ Mr. sc. ŽORA MAŠTROVIĆ, dr. med.	28. NOVA HRVATSKA - NH ANTE PRKACIN
14. HRVATSKA STRANKA PRAVA - HSP HRVATSKA KRŠĆANSKA DEMOKRATSKA UNIJA - HKDU MARKO VESELICA	29. POKRET OŠTEĆENIKA - STRANKA EKOLOŠKI SVJESNIH GRAĐANA - POL FIKARD MORITZ
15. HRVATSKA STRANKA PRAVA - 1961 - HSP-1961 DOBROSLAV PARAGA	30. SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA HRVATSKE - SDP HRVATSKA SOCIJALNO LIBERALNA STRANKA - HSLŠ IVICA RAČAN
	31. SOCIJALISTIČKA RADNIČKA PARTIJA HRVATSKE - SRP Dr. STIPE ŠUJARIĆ

Važna napomena:
Glasački listić popunjava se tako da se zaokruži redni broj ispred naziva **samo jedne** listne izborne jedinice za koju se glasaže.

ZD 0386320

Hlasovací lístek: Chorvatsko

System poměrného zastoupení (proporcionální)

- Území se rozdělí na menší počet volebních obvodů, než kolik je mandátů
- V jednom volebním obvodu se volí více kandidátů zapsaných na listinách politických stran
- Voliči volí politické strany
- Mezi strany se mandáty přidělí podle podílu hlasů

DRŽAVNO IZBORNO POVJERENSTVO REPUBLIKE HRVATSKE
GLASAČKI LISTIĆ
ZA IZBOR ZASTUPNIKA U ZASTUPNIČKI DOM HRVATSKOGA DRŽAVNOG SABORA
NA KOJEM SE GLASUJE ZA JEDNU OD LISTA I. IZBORNE JEDINICE

1. DEMOKRATSKA PRIGORSKO-ZAGREBAČKA STRANKA - DPS ZAGORSKA DEMOKRATSKA STRANKA - ZDS STANKO BELINA	15. HRVATSKA STRANKA UMROVLJENIKA - HSU Mr. ZDRAVO MRŠIĆ
2. DOMOVINSKA GRAĐANSKA STRANKA - DGS DRAGO MINTAS	17. HRVATSKA STRANKA ZELENIH - HSZ ZLATKO SVIBENI, dipl. ing.
3. HRVATSKA ČISTA STRANKA PRAVA - HČSP IVAN GABELICA	18. HRVATSKI DALMATINSKI DOM - HDD ANDRO FJOROVIĆ
4. HRVATSKA DEMOKRATSKA STRANKA - HDS RENE HOLLÓŠ, akad. kipar - slikar	19. HRVATSKI NEZAVISNI DEMOKRATI - HND Dr. sc. DAMIR BURKOVIĆ
5. HRVATSKA DEMOKRATSKA ZAJEDNICA - HDZ Dr. MATE GRANIĆ	20. HRVATSKI OBRANBENI RED - HOR ZVONIMIR TRUSIĆ
6. HRVATSKA GRAĐANSKO SELJAČKA STRANKA - HGSS Dr. TIHOMIL RAĐIJA	21. HRVATSKI REPUBLIKANCI - HR SLAVKO DEGORIČIJA
7. HRVATSKA KRŠĆANSKA DEMOKRATSKA STRANKA - HKDS KRŠĆANSKI DEMOKRATI MEDMURJA - KDM IVAN KEGLEVIĆ, dipl. ing.	22. KRŠĆANSKA SOCIJALNA UNIJA - KSU NIKA SENTIĆ
8. HRVATSKA PROLJEĆA - HP Dr. GORAN DODIG	23. NACIONALNA DEMOKRATSKA STRANKA - NDS NIKOLA ŠTEDUL
9. HRVATSKA PUČKA STRANKA TOMISLAV MERČEP, ing.	24. NEOVISNA LISTA ALOJZIJA BILIĆ
10. HRVATSKA REPUBLIKANSKA ZAJENICA - HRZ Dr. sc. KARLO IVAN LEO KORSKY	25. NEOVISNA LISTA Mr. sc. dr. ĐULA RUŠINOVIĆ-SUNARA
11. HRVATSKA SELJAČKA NARODNA STRANKA - HSNZ MLADEN PAVKOVIĆ	26. NEOVISNA LISTA DUBRAVKO TOMLIJANOVIĆ
12. HRVATSKA SELJAČKA STRANKA - HSS LIBERALNA STRANKA - LS HRVATSKA NARODNA STRANKA - HNS AKCIJA SOCIJALDEMOKRATA HRVATSKE - ASH VLADO GOTOVAC	27. NEOVISNA LISTA VLADIMIR VESELICA
13. HRVATSKA STRANKA NARAVNOG ZAKONA - HSNZ Mr. sc. ŽORA MAŠTROVIĆ, dr. med.	28. NOVA HRVATSKA - NH ANTE PRKACIN
14. HRVATSKA STRANKA PRAVA - HSP HRVATSKA KRŠĆANSKA DEMOKRATSKA UNIJA - HKDU MARKO VESELICA	29. POKRET OŠTEČENIKA - STRANKA EKOLOŠKI SVJESNIH GRAĐANA - POL FIKARD MORITZ
15. HRVATSKA STRANKA PRAVA - 1961 - HSP-1961 DOBROSLAV PARAGA	30. SOCIJALDEMOKRATSKA PARTIJA HRVATSKE - SDP HRVATSKA SOCIJALNO LIBERALNA STRANKA - HSLI IVICA RAČAN
	31. SOCIJALISTIČKA RADNIČKA PARTIJA HRVATSKE - SRP Dr. STIPE ŠUJAR

Važna napomena:
Glasački listić popunjava se tako da se zaokruži redni broj ispred naziva **samo jedne** listne izborne jedinice za koju se glasaže.

ZD 0386320

Hlasovací lístek: Chorvatsko

System poměrného zastoupení (proporcionální)

- Výhody:
 - ▣ Umožňuje zastoupení menšin
 - ▣ Přesněji odráží politické rozvrstvení voličů
- Nevýhody:
 - ▣ Vede k většímu počtu politických stran v parlamentu, sestavení stabilní vlády je složitější
 - ▣ Oslabuje se vazba mezi poslanci a voliči (poslanci jsou za zvolení „vděční“ straně, která je umístila na kandidátku, ne voličům, kteří volili stranu)
 - ▣ Prakticky nepřipadá v úvahu zvolení nezávislých kandidátů
 - ▣ Zastoupení získají občas i výrazně menšinové, extremistické nebo recesistické pol. strany

Varianty

Podle toho, jestli volič může ovlivňovat pořadí kandidátů na volebních listinách se rozlišují:

- **Kandidátní listiny přísně vázané** – volič volí pouze listinu politické strany, pořadí kandidátů na ni nemůže ovlivnit
- **Kandidátní listiny vázané** – volič musí volit jednu z listin politických stran, může ale ovlivnit pořadí na kandidátní listině preferenčními hlasy (např. Poslanecká sněmovna PČR)
- **Volné kandidátní listiny** – volič volí přímo jednotlivé kandidáty na kandidátních listinách, může tak rozložit svůj hlas mezi kandidáty různých kandidátních listin (tzv. panašování) (takto např. obecní volby v ČR)

Kombinované volební systémy

- Kombinují většinový systém a systém poměrného zastoupení
- Nejčastěji je část poslanců volena jedním a část druhým systémem (např. v SRN)

Stimmzettel
für die Wahl zum Deutschen Bundestag
im Wahlkreis 252 Würzburg
am 18. September 2005

Sie haben 2 Stimmen

hier 1 Stimme
für die Wahl
eines/einer Wahlkreisabgeordneten

Erststimme

hier 1 Stimme
für die Wahl
einer Landesliste (Partei)
– maßgebende Stimme für die Verteilung der
Sitze insgesamt auf die einzelnen Parteien –

Zweitstimme

<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 60%;">1 Lehrieder, Paul Erster Bürgermeister, Reichmannsd. Gaukönigsgraben, Hauptstr. 14</td> <td style="width: 20%;">CSU Christlich-Sozialer Union in Bayern e.V.</td> <td style="width: 20%; text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>2 Kolbow, Walter Parlamentarischer Staatssekretär Mitglied des Bundestages Würzburg, Dachstuhl-Postfach 09, 36</td> <td>SPD Sozialdemokratische Partei Deutschlands</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>3 Friedl, Patrick Bismarck-Luftverkehr Mitarbeiter Würzburg, Aubademstr. 1</td> <td>GRÜNE BÜNDNIS 90 DIE GRÜNEN</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>4 Kracht, Moritz Student Würzburg, Gartenstr. 8</td> <td>FDP Freie Demokratische Partei</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>5 Seifert, Berthold Lehrer für Musikpädagogik Angewandter Diplomstud. Wolgaststr. 18</td> <td>REP DIE REPUBLIKANER</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>6 Brechbiller, Beinda Buchhändlerin Würzburg, Verdercher Str. 235</td> <td>DIE LINKE. Die Linkepartei PDS</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>7 Meenen, Uwe Verlagskaufmann Wormburg, Helmwegstr. 34</td> <td>NPD Nationalsozialistische Partei Deutschlands</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>8 Huth, Adelheid Heilw. Gertmann, Sandbühlstr. 34</td> <td>PBC Partei Bismarck Deutschland</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> </table>	1 Lehrieder, Paul Erster Bürgermeister, Reichmannsd. Gaukönigsgraben, Hauptstr. 14	CSU Christlich-Sozialer Union in Bayern e.V.	☐	2 Kolbow, Walter Parlamentarischer Staatssekretär Mitglied des Bundestages Würzburg, Dachstuhl-Postfach 09, 36	SPD Sozialdemokratische Partei Deutschlands	☐	3 Friedl, Patrick Bismarck-Luftverkehr Mitarbeiter Würzburg, Aubademstr. 1	GRÜNE BÜNDNIS 90 DIE GRÜNEN	☐	4 Kracht, Moritz Student Würzburg, Gartenstr. 8	FDP Freie Demokratische Partei	☐	5 Seifert, Berthold Lehrer für Musikpädagogik Angewandter Diplomstud. Wolgaststr. 18	REP DIE REPUBLIKANER	☐	6 Brechbiller, Beinda Buchhändlerin Würzburg, Verdercher Str. 235	DIE LINKE. Die Linkepartei PDS	☐	7 Meenen, Uwe Verlagskaufmann Wormburg, Helmwegstr. 34	NPD Nationalsozialistische Partei Deutschlands	☐	8 Huth, Adelheid Heilw. Gertmann, Sandbühlstr. 34	PBC Partei Bismarck Deutschland	☐
1 Lehrieder, Paul Erster Bürgermeister, Reichmannsd. Gaukönigsgraben, Hauptstr. 14	CSU Christlich-Sozialer Union in Bayern e.V.	☐																						
2 Kolbow, Walter Parlamentarischer Staatssekretär Mitglied des Bundestages Würzburg, Dachstuhl-Postfach 09, 36	SPD Sozialdemokratische Partei Deutschlands	☐																						
3 Friedl, Patrick Bismarck-Luftverkehr Mitarbeiter Würzburg, Aubademstr. 1	GRÜNE BÜNDNIS 90 DIE GRÜNEN	☐																						
4 Kracht, Moritz Student Würzburg, Gartenstr. 8	FDP Freie Demokratische Partei	☐																						
5 Seifert, Berthold Lehrer für Musikpädagogik Angewandter Diplomstud. Wolgaststr. 18	REP DIE REPUBLIKANER	☐																						
6 Brechbiller, Beinda Buchhändlerin Würzburg, Verdercher Str. 235	DIE LINKE. Die Linkepartei PDS	☐																						
7 Meenen, Uwe Verlagskaufmann Wormburg, Helmwegstr. 34	NPD Nationalsozialistische Partei Deutschlands	☐																						
8 Huth, Adelheid Heilw. Gertmann, Sandbühlstr. 34	PBC Partei Bismarck Deutschland	☐																						

 | | | | |-----------------------|--|----| | ☐ | CSU
Christlich-Soziale Union
in Bayern e.V.
Dr. Günther Beckstein, Michael Glos,
Walter Kolbow, Dr. Günther Beckstein,
Hans-Joachim Lauth | 1 | | ☐ | SPD
Sozialdemokratische Partei
Deutschlands
Ludwig Erhard, Heide Simonson,
Ulrich Gensler, Susanne Klautz,
Walter Kolbow | 2 | | ☐ | GRÜNE
BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN
Olaf Scholz, Hans-Joachim Lauth,
Christine Schuler, Jochen Wehnig,
Eckart Diegel | 3 | | ☐ | FDP
Freie Demokratische Partei
Sabine Lautenschlager, Christiane
Friedrich, Dr. Hans-Joachim Lauth,
Dr. Rainer Schöps, Heidi Wehnig | 4 | | ☐ | REP
DIE REPUBLIKANER
Johann Götter, Berthold Seifert,
Ulrich Gensler, Moritz Kracht,
Gunter Wehnig | 5 | | ☐ | DIE LINKE.
Die Linkspartei PDS
Nicola Briefer, Jörg Stubbe, Heide
Simonson, Rainer Schöps, Armin
Hoffe | 6 | | ☐ | NPD
Nationalsozialistische Partei
Deutschlands
Ralf Ober, Bruno Heister, Frank
Reichberger, Dr. Thomas Wehnig,
Rainer Schöps | 7 | | ☐ | PBC
Partei Bismarck
Christen
Johannes Schöps, Dr. Frank
Reichberger, Thomas Heister,
Rainer Schöps, Adelheid
Huth | 8 | | ☐ | BP
Bayernpartei
Andreas Gellert, Manfred Klemm,
Eckart Diegel, Peter Frenzel,
Armin Hoffe | 9 | | ☐ | DIE FRAUEN
Feministische Partei
DIE FRAUEN
Wilfried Pöhlmann, Rainer Schöps,
Andreas Gellert, Gerd Heister,
Sabine Lautenschlager,
Adelheid Huth | 10 | | ☐ | GRAUE
DIE GRAUEN - Graue Partner
Eckart Diegel, Heide Simonson,
Ulrich Gensler, Leopold Schöps,
Robert Gellert | 11 | | ☐ | BGSo
Bürgerrechtsbewegung
Solidarität
Eike Finnen, Ingrid Eisinger,
Rudolf Wehnig, Gerd Heister,
Frank Meier | 12 | | ☐ | FAMILIE
FAMILIEN-PARTEI
DEUTSCHLANDS
Manfred Klemm, Heide-Sabine
Lautenschlager, Dr. Wolfgang
Klemm, Hans-Joachim Lauth | 13 | | ☐ | MLPD
Marxistisch-Leninistische
Partei Deutschlands
Andreas Gellert, Johannes
Reichberger, Christa Schöps,
Frank Meier,
Thomas Gellert | 14 | |

Hlasovací lístek: Německo

Stimmzettel

für die Wahl zum Deutschen Bundestag
im Wahlkreis 252 Würzburg
am 18. September 2005

Sie haben 2 Stimmen

hier 1 Stimme

für die Wahl
eines/einer Wahlkreisabgeordneten

Erststimme

hier 1 Stimme

für die Wahl
einer Landesliste (Partei)
– maßgebende Stimme für die Verteilung der
Sitze insgesamt auf die einzelnen Parteien –

Zweitstimme

1	Lehrieder, Paul Erster Bürgermeister, Rechtsanwalt Gaukönigshofen, Hauptstr. 14	CSU Christlich-Soziale Union in Bayern e.V.	☐
2	Kolbow, Walter Parlamentarischer Staatssekretär, Mitglied des Bundestages Würzburg, Gertraud-Rostosky-Str. 36	SPD Sozialdemokratische Partei Deutschlands	☐
3	Friedl, Patrick Wissenschaftlicher Mitarbeiter Würzburg, Adalberostr. 1	GRÜNE BÜNDNIS 90/ DIE GRÜNEN	☐
4	Kracht, Moritz Student Würzburg, Gerberstr. 8	FDP Freie Demokratische Partei	☐

☐	CSU	Christlich-Soziale Union in Bayern e.V. Dr. Edmund Stoiber, Michael Glos, Maria Eichhorn, Dr. Günther Beckstein, Horst Seehofer	1
☐	SPD	Sozialdemokratische Partei Deutschlands Ludwig Stiegler, Renate Schmidt, Otto Schily, Susanne Kastner, Walter Kolbow	2
☐	GRÜNE	BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN Claudia Roth, Hans-Josef Fell, Christine Scheel, Jerzy Montag, Ekin Deligöz	3
☐	FDP	Freie Demokratische Partei Sabine Leutheusser-Schnarrenberger, Horst Friedrich, Dr. Maximilian Stadler, Dr. Rainer Stinner, Horst Meierhofer	4

Volební geografie (*Electoral Geography*)

- Relativně mladý a relativně samostatný podobor politické geografie
- První studie: 1913, plně se ale etablovala až v 60. letech
- Obecně se zabývá hlavně územní diferenciací volebního chování a jeho souvislostí s ostatními geografickými jevy
- Zkoumá zpravidla větší územní celky (proto hlavně parlamentní a prezidentské volby, referenda a plebiscity)

Co „lze vyzkoumat“?

3 hlavní témata volební geografie

- **Podmíněnosti hlasování** – snaží se zjistit podmíněnosti hlasování v partikulárních volbách nebo skupině voleb (statisticky srovnává rozložení volební podpory a jiných jevů, hledá podobnosti a podmíněnosti, v praxi „srovnávání map“ nebo méně romanticky „srovnávání matic čísel“) – kdo volí komunisty, jak volí důchodci apod.

Co „lze vyzkoumat“?

dále

- **Geografické vlivy na hlasování** – zjištění, jak ovlivnily volební chování prostorové vlivy (tj. ne program strany / kandidáta, etnické / sociální / profesní charakteristiky voličů, ale např. sídlo strany, bydliště kandidáta, volební kampaň – třeba trasa volebního autobusu nebo místa vystoupení volebního lídra) – nejgeografičtější je sledování tzv. **efektu sousedství** (*the neighborhood effect*) – sledování vztahu mezi volebními výsledky a bydlištěm kandidátů

Co „lze vyzkoumat“?

a konečně:

- **vlivy vymezení volebních obvodů na složení voleného orgánu** (*geography of representation*)

„Volební geometrie“:

Výsledky voleb může ovlivnit:

- Uzavírají klauzule (minimální počet hlasů, který musí kandidát získat (u nás 5 %))
- Metody přepočtu hlasů na mandáty (mohou zvýhodňovat větší, střední nebo menší strany)
- Velikost a hranice volebních obvodů

Základní techniky:

Malapportionment

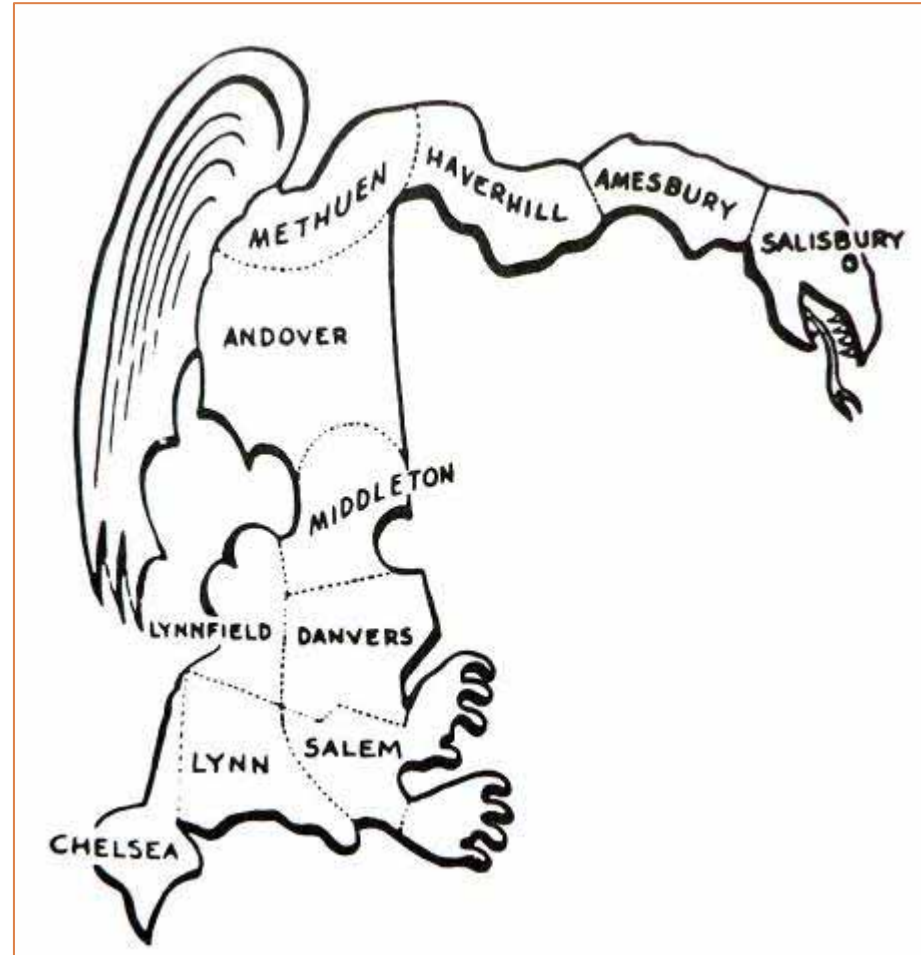
- Nestejná velikost volebních obvodů – a z toho plynoucí nestejná „váha“ jednoho hlasu

Gerrymandering

- Manipulace s hranicemi při zachování přibližně stejné velikosti volebních obvodů

Gerrymandering

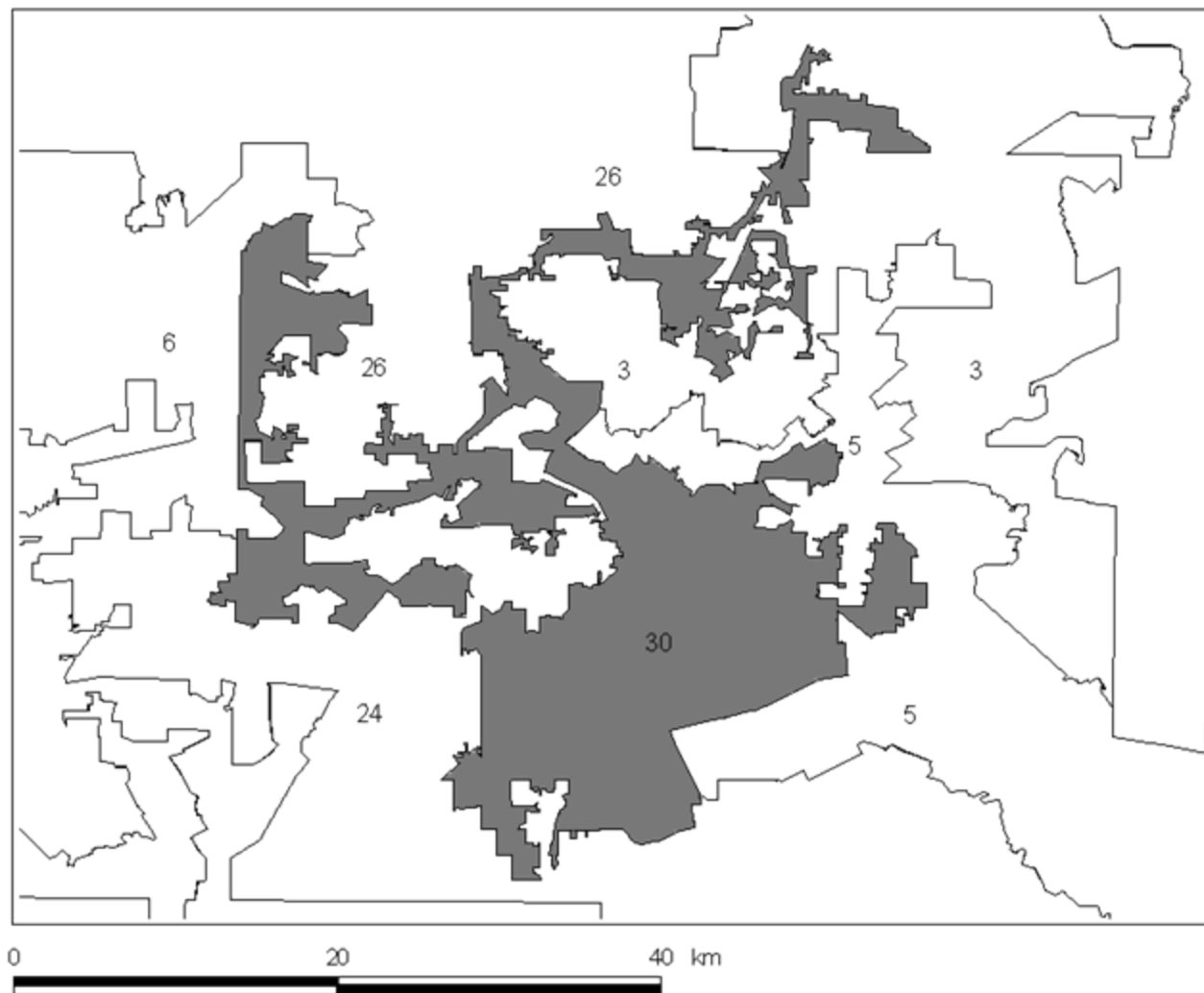
- Termín odkazuje na volební obvody ve státě Massachusetts z roku 1812 (zákon podepsal guvernér Elbridge Gerry)
- Jeden z obvodů připomínal tvarem mloka (salamander), ale posměšně se mu začalo říkat podle guvernéra gerrymander

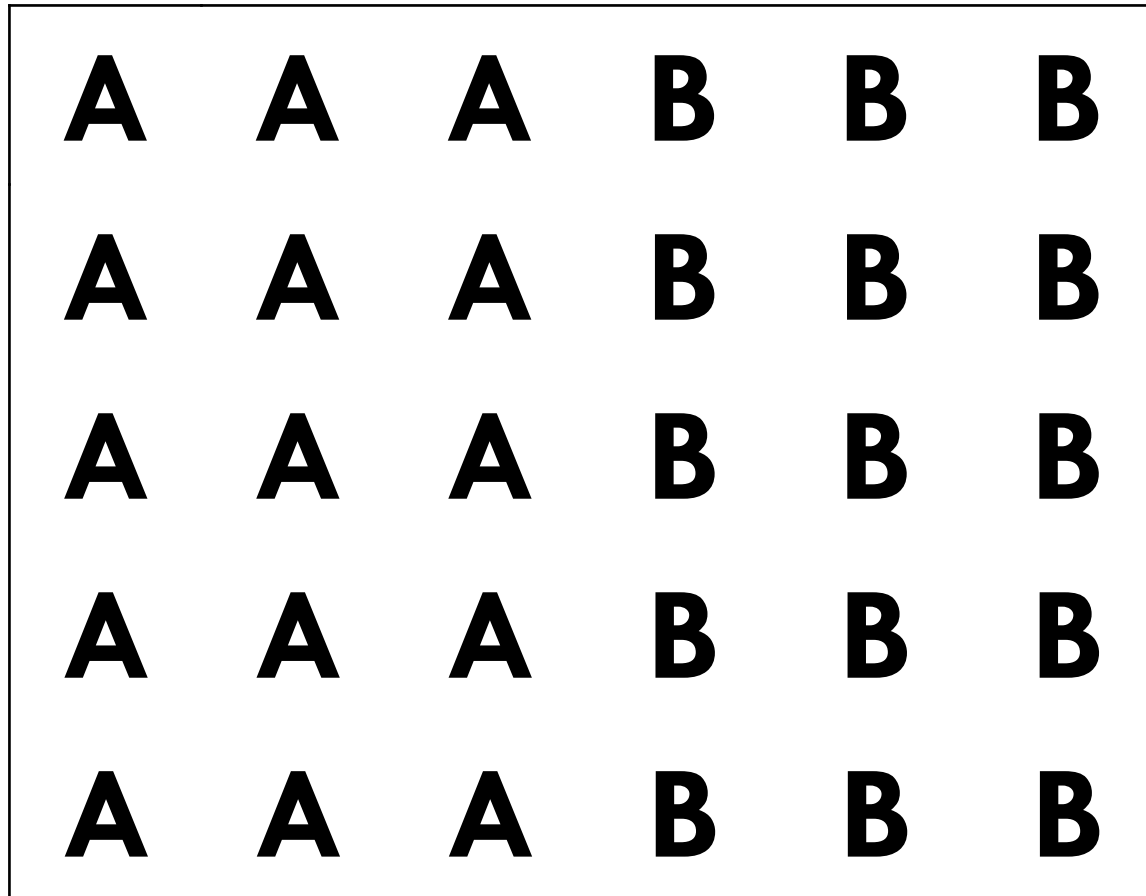
Gerrymandering

Příklad: Dallas (volby Kongresu USA 1992)

Obvod byl vytvořen tak, aby v něm měli převahu afroameričtí voliči

Gerrymandering – princip

Gerrymandering – princip

The diagram shows a 5x6 grid of voters. The first three columns are shaded light blue and contain the letter 'A'. The last three columns are shaded yellow and contain the letter 'B'. This represents a gerrymandering strategy where voters are grouped into districts to maximize the number of seats won by a particular party.

A	A	A	B	B	B
A	A	A	B	B	B
A	A	A	B	B	B
A	A	A	B	B	B
A	A	A	B	B	B

Gerrymandering – princip

A	A	A	B	B	B
A	A	A	B	B	B
A	A	A	B	B	B
A	A	A	B	B	B
A	A	A	B	B	B

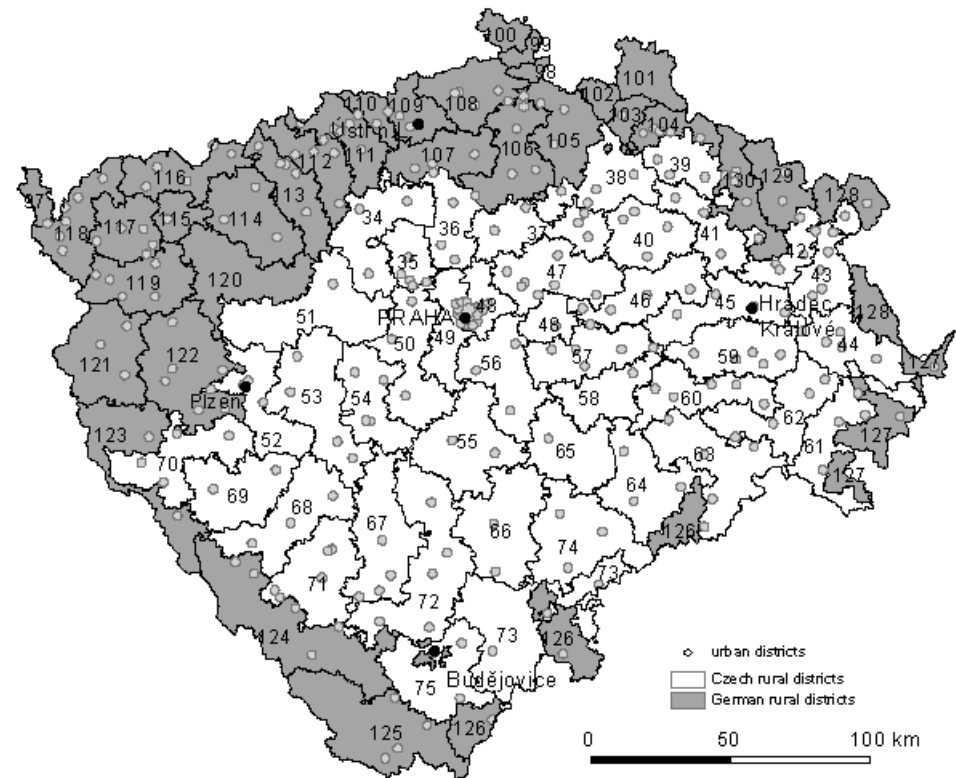
Malapportionment

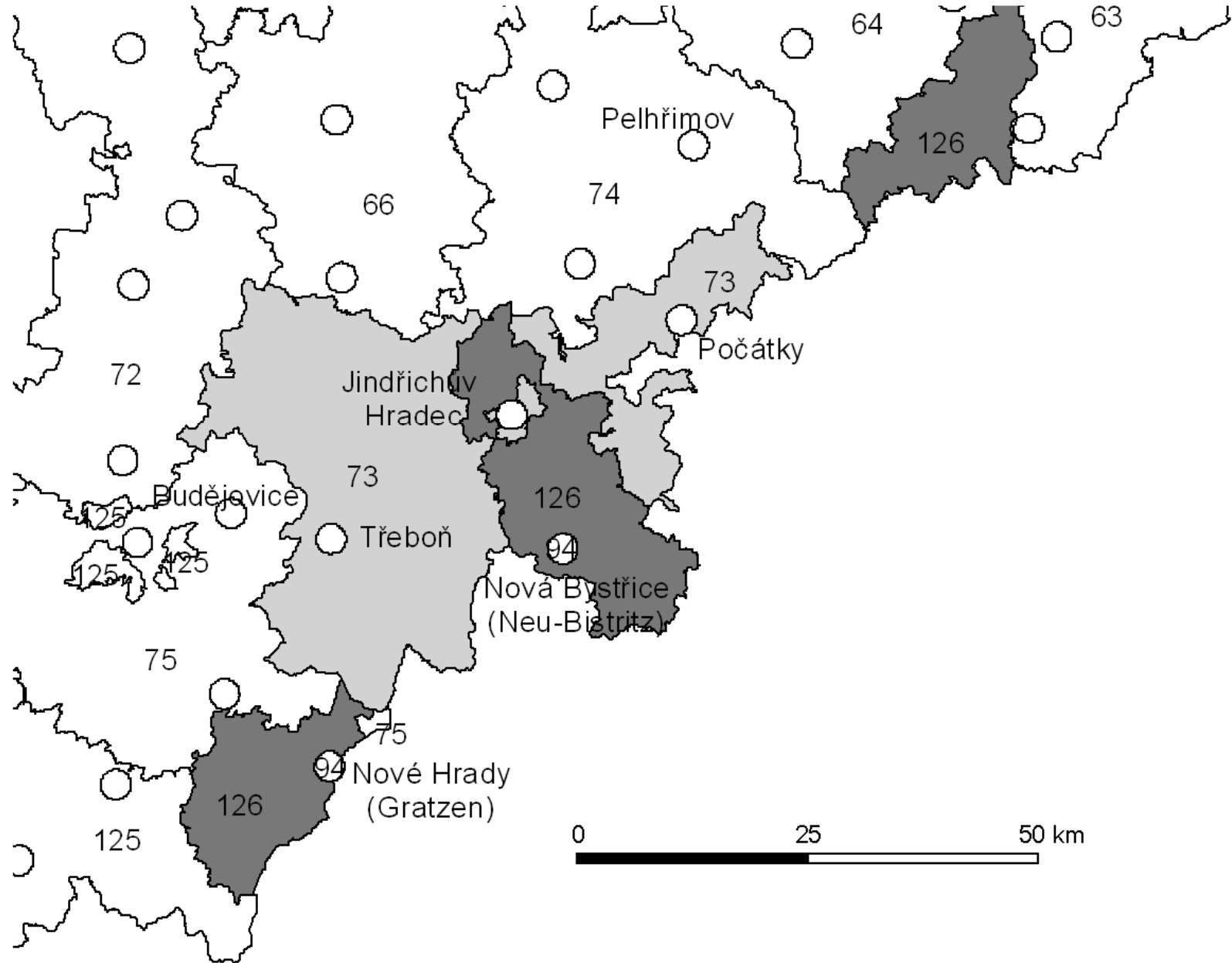
Příčiny:

- Záměr (zvýhodnění určitého území – např. v předválečném Rakousku zvýhodnění měst a Němci osídlených území – ve Vídni i volební obvody s 2 000 voličů, na českém venkově až 50 000 voličů)
- Dlouhá rigidita hranic obvodů (hranice zůstávají bez ohledu na populační změny – např. v roce 1960 měl nejmenší volební obvod pro volby texaského parlamentu 216 tis. obyvatel, největší 952 tis. obyvatel, v 60. letech ústavní soud USA malapportionment zakázal)
- Výjimečně požadavek na stejný počet obyvatel (ne voličů) ve volebních obvodech

Příklad – Čechy 1907:

- 75 českých volebních obvodů
- 55 německých volebních obvodů
- Němci tvořili zhruba 36 % obyvatel, ale obsadili 42 % poslaneckých míst v Říšské radě určených Českému království (tj. byli zvýhodněni o 8 míst)

Volby a politické strany

Politické strany

- **Politická strana** je politická organizace, která nominuje kandidáty do veřejných úřadů pod svým vlastním jménem, prosazuje určitou ideologii, nebo je vytvořena za účelem řešení nějakého problému.
- Politická strana je charakterizována:
 - snahou o získání politické moci ve volbách,
 - dobrovolnou, otevřenou a trvalou organizací,
 - společnými zájmy jejích členů (respektive alespoň jedním společným zájmem).
- Politická moc přitom nemusí být získána ve volbách, pokud jde o totalitní
- Termín politická strana je velmi široký, pojetí se liší v různých státech (počty členů, aktivita – v některých zemích jsou strany aktivní pouze v období voleb, jinde pracují nepřetržitě)

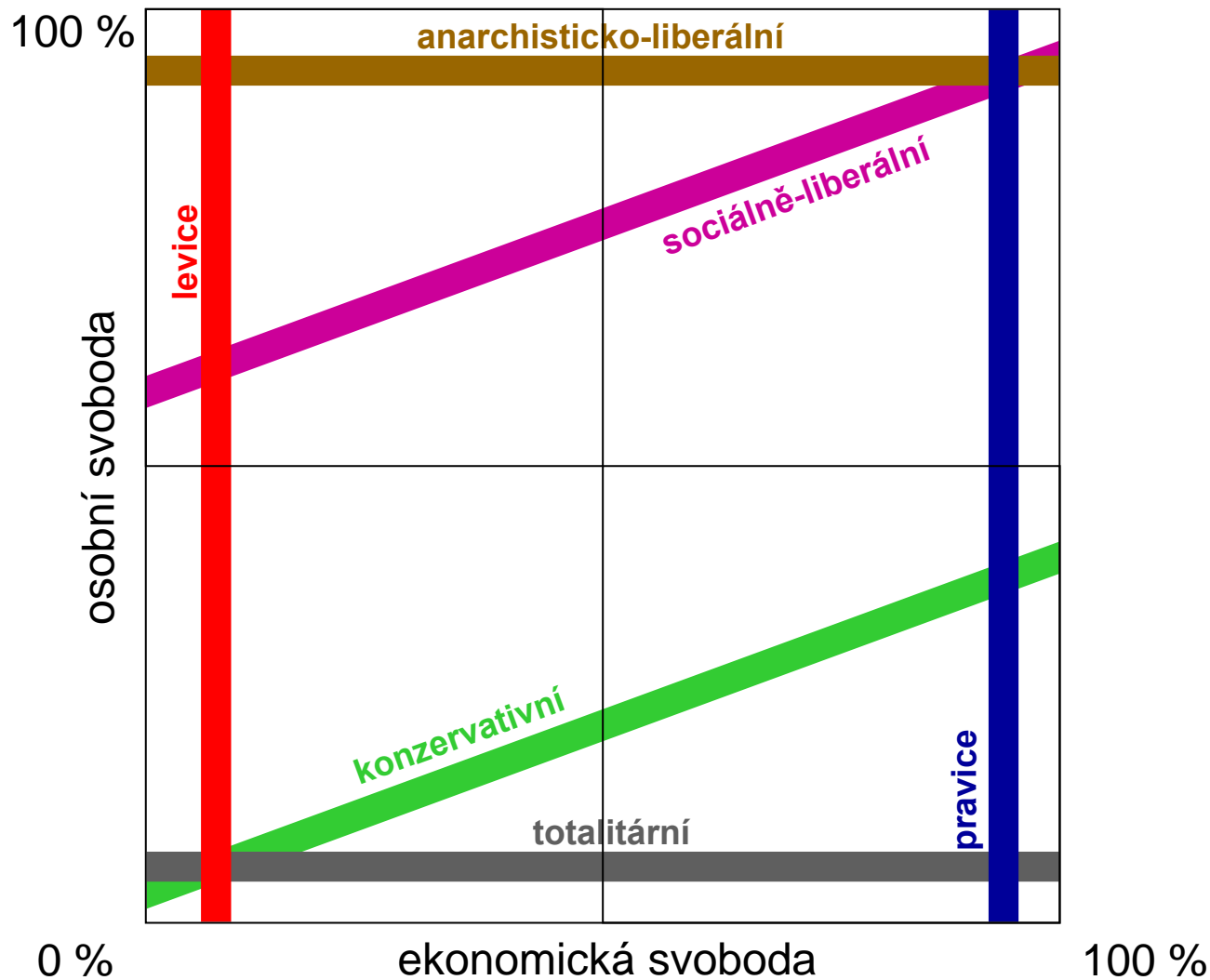
Dělení politických stran

- Programy stran se liší (pokud jsou rozdíly malé, ztrácejí voliči o politiku zájem)
- Většinou se dělí strany na základě hláсанé ideologie na:
 - levicové
 - pravicové
 - středové

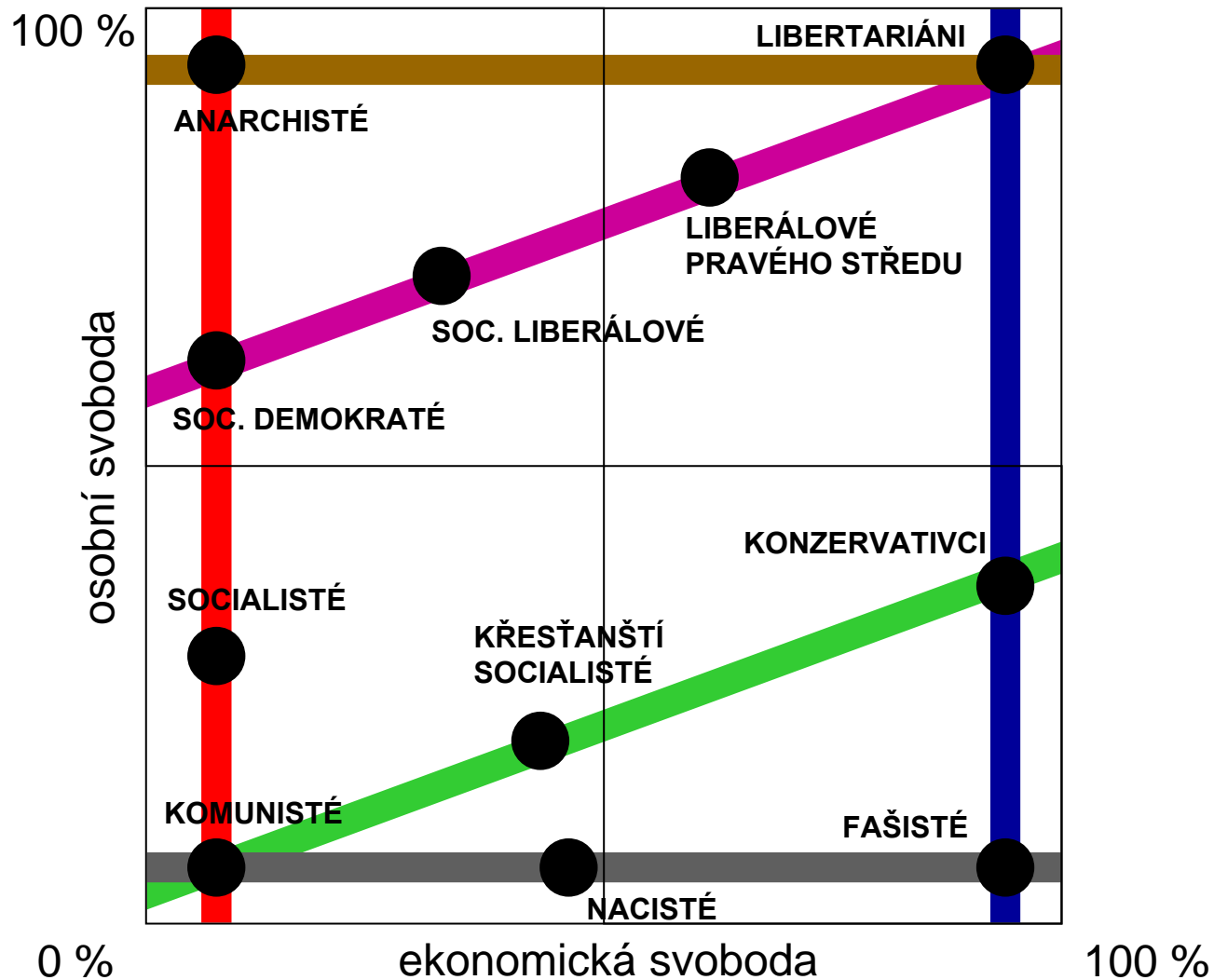
Doplňěk: Politické ideologie a pol. strany

- Termín ideologie poprvé zmínil Francouz Antoine Destutt de Tracy roku 1795 v souvislosti s učením o idejích, které mělo napomoci k vytvoření politických, morálních i vzdělávacích pravidel
- Politické ideologie jako způsoby objasňování politických jevů a politické praxe v dnešním pojetí:
 - umožňují identifikaci s komplexním systémem hodnot
 - umožňují identifikaci s danou sociální skupinou
 - poskytují základní východiska pro formulaci politického programu a jeho cílů

Základní schéma politického spektra:

Základní schéma politického spektra:

Pravice

—

levice

- názvy vznikly na konci 18. století ve francouzském parlamentu: umírnění zastánci konstituční monarchie na pravé straně sněmovny a její radikální odpůrci na levé
- označení strany za pravicovou či levicovou může být v praxi sporné (případně se může lišit od „sebeidentifikace“ strany)
- chápání obsahu pojmů *pravice* a *levice* se v různých společnostech časem vyvíjí
- v některých bodech mohou pravicové a levicové programy zcela splývat.

Pravice

—

Levice

- důraz na základní svobody jednotlivce, upřednostňuje práva jednotlivce před právy společnosti.
 - ochrana soukromého vlastnictví a svoboda podnikání
 - odmítání výrazných zásahů státu do fungování ekonomiky
 - respektování tradic a zvyklostí, častý antiliberální postoj
- důraz na zájmy nižších a středních vrstev společnosti
 - důraz na rovnost (politickou, sociální, náboženskou, rovnost příležitostí)
 - staví se za vyšší míru zásahů státu do ekonomiky
 - prosazuje spíše kolektivismus před individuální iniciativou

Teorie „kliváží“ (*cleavages*)

- Zkoumá, jaká kritéria jsou pro voliče při hlasování významná
- Teorii formuloval norský politolog **Stein Rokkan** (1921–1979) a americký politolog **Seymour Martin Lipset** (1922–2006) v r. 1967.
- V současnosti lze hlavní kritéria štěpení vymezit takto:
 - **Dimenze socioekonomická.** Tato dimenze se nejlépe kryje s dimenzí pravice – levice tak, jak je obecně vnímána, odráží rozpor mezi třídami (vrstvami, stavy) podle zdrojů živobytí (podnikatelé, zaměstnanci, nezaměstnaní, důchodci)
 - **Dimenze náboženská,** vztah mezi státem a náboženstvím, mezi náboženstvími navzájem, mezi náboženstvím a ateizmem
 - **Dimenze regionální a kulturně-etnická.** Tato dimenze zachycuje rozpor mezi dominantním centrem a periferií (geograficky i kulturně: může jít o skupiny etnické, národnostní nebo jiné menšiny, které usilují o emancipaci – ženy, venkované, sexuální menšiny)
 - **Dimenze postmateriální.** Tuto dimenzi vymezují především strany, bojující za ochranu životního prostředí, tedy strany zelených.
 - **Dimenze netolerance:** antisystémové strany - extrémní pravice, extrémní levice.
 - **Dimenze zahraniční politiky,** zejména postoje vůči sousedním zemím, národům a vůči mocnostem. Např. v současné Evropě vůči Evropské unii a k USA

Kliváže

